

hogya: a) hü oltalmazója és védője lesz a hamisított magyar alkotmánynak, b) hogy a szentesített törvényeket tiszteletben tartja, c) hogy hü alattvalója lesz a koronás magyar királynak, d) hogy támogatni és szolgálni fogja az egységes magyar nemzeti állam érdekeit és e) hogy törvényhozói kötelességeit hiven fogja teljesíteni. Az eskü letétele előtt képviselői jogait nem gyakorolhatja.

Alkosson a Ház az országgyűlési képviselők, főrendiházi tagokból és kuriai bírákból a Ház elnökének elnöklete alatt egy bíróságot, amelyhez a Háznak 40 igazolt tagja panaszt emelhet, ha azt hiszi, hogy egy képviselő hűség-esküjét szóval, tettel vagy írással megszegte.

Az így feljelentett képviselő jogai szüneteljenek addig, míg a bíróság rövid határidő alatt nem döntött és ha e döntés reá nézve kedvezőtlen, legyen joga a bíróságnak a mandátumot megsemmisíteni és a hűség-esküjét megszegőt büntethesse választói cselekvő jogának örökös elvesztésére is.

Járulhasson ugyanezen bíróság elé az illetékes választókerületnek igazolt pl. 200 választója is olyan panasszal, hogy képviselőjük nem tesz eleget törvényhozói kötelességének (az eskü e) pontja), mely esetben a bíróság ugyancsak az esküszegés alapján hozhasson ítéletet. A panasszal így megtámadott képviselő jogai azonban az ítélelethozatalig érintetlenek maradnak.

Mindezek mellett legyen választói cselekvő jogosultsága minden állandó lakással bíró 24 éves honpolgárnak. Ezen választói jogosultság gyakorolhatása azonban szüneteljen: a) a tényleges katonai szolgálat, b) büntető eljárás tartama alatt, c) csőd alá helyezés idejében, d) addig, míg hallási, látási vagy beszélő tehetségétől meg van fosztva és e) addig, míg állandó lakása, menháza, kórháza, szegények

háza vagy más jótékony intézetben van és pedig nem mint fizetés vagy bérkiegészítés. Azon időponttól kezdve, melyben az általános népoktatás államilag akként rendeztetett, hogy minden tanköteles akadálytalanul teljesítheti közoktatásbeli kötelességét, lehetne a választóktól külön még bizonyos népoktatási osztályok eredményes végzését és a magyarul írni és olvasni tudást is megkövetelni.

A törvény mondja ki, hogy a választás községenként titkosan eszközöltetik, *de az eljárási nyelv az egész választáson át kizárólag a magyar.*

A szavazási rend úgy lenne megállapítható, hogy a szavazó-lapokat és hozzávaló borítékokat mindkettőt a vármegye címerével és egyenlő, az egész megyére kiterjedő folyószámmal ellátva a vármegye készítteti és a választást megelőzőleg a kiadott folyószámok nyilvántartása mellett, az egyes községeknek kellő mennyiségben megküldi.

A szavazó-helyiségben a szavazatszedőbizottság előtt kellőleg elkorlátolt, (hogy mások által hozzáférhető ne legyen) de a szem elől el nem zárt helyen álló asztalnál kell a szavazónak a bizottságtól átvett számozott szavazólapra szavazatát ráírni és azután a hasonszámu borítékba elhelyezvén, leragasztva a bizottságnak visszaadni. Csakis ezen, a vármegye által készíttetett és esetről-esetre valami mottóval is külön megjelölhető, szavazólapra és a hasonszámu borítékba leragasztva elhelyezett és magyarul írt szavazat érvényes.

A választói jog módosításához tartoznék a kuriai bíráskodásról, a képviselői összeférhetlenségről és a mentelmi jogról szóló törvényes intézkedések revíziója is, ide tartoznának a képviselők díjazásának újabb rendezése és olyan általános szabályok megteremtése, melyek a parlament

munkaképességét minden eshetőséggel szemben biztosítják.

Ez volna részletesebben körvonalozott útja a kibontakozásnak, melyet az általános, titkos, községenként gyakorlandó egyenlő szavazati jognak hívei, ha őszinte meggyőződésből sorakoztak a zászló alá, el kell, hogy fogadjanak, mert a tervezés az egyenlő, az általános, a községenként titkosan gyakorlandó szavazati jogot megvalósítja és csak azok vannak a szavazás lehetőségétől elzárva, kik a tiltó akadályt önmagukban hordják, mert pl. kétséget nem szenved, hogy az, aki írni nem tud, titkosan, szavazó cédulával nem szavazhat, de ez nem esik az egyenlő és általános választói jog rovására, mert joga az illetőnek megvan és arról, hogy nem gyakorolhatja, senki más, csak épen önmaga tehet. Ha az általános titkos szavazati jognak hívei, a tervezést örömmel nem fogadják el, azzal csak azt bizonyítanak, hogy az általános titkos szavazati jog követelésével játékot űztek, port hintettek a nagyközönség szemébe, mert nekik nem a népjogok kiterjesztése, nem a befolyásolhatóságtól mentesített választás kellett, hanem ezen a réven kormány és személyváltozás. Hogy ez mit jelentene, azt itten bolygatni felesleges.

Az olaszok taktikája. Párisban óriási fel-tűnést és fölháborodást keltett egy, a napokban kipattant diplomáciai botrány, amely könnyen súlyos diplomáciai bonyodalmakat is idézhet elő. A botrány előzményei visszanyulnak arra az időre, amikor az olasz hadihajók a *Manuabe* francia postagőzöst arra akarták kényszeríteni a cagliarii kikötőben, hogy a hajó földézetén levő 29 török tisztet és a velük levő 200,000 frankot szolgáltatassa ki az olaszoknak. A *Manuabe* parancsnoka megtagadta a kívánság teljesítését, később azonban mégis eleget tett az olaszok óhajának, mert a római francia nagykövet aláírásával táviratot kapott, hogy a török katonákat és a pénzt azonnal szolgáltatassa ki az

talában hiányzott a szociális érzék. Hiányzik ma is. Talán hagyománnyá vált, babonáság, tudatlanság vagy ki tudja, mi? — de szociális szempontból a legnépiesebb és legszegedibb írók se látták meg a szegedi magyart. Még olyan kimagasló írónk, mint *Mikszáth* Kálmán, se így látta. Tehát: a maiak se így nézik. Se Szegeden, se Debrecenben, se túl a Dunán, se Erdélyben. Sehöl. Holott például a szegedi magyarnak is minden lélekzése szociális életküzdélem már. És külföldi klasszikus írók bebizonyították, hogy szociális vajdást találtak minden mögött, amikor alakjaikat tetemre hívták, — régi irodalmi irányok teteméhez. Csak gondoljunk az angol, a német, az orosz diadalmas irodalomra. Csak boncoljuk ezeket. Meglátjuk, mi tette őket olyan klasszikus erővel teljessé. Megérezzük, mi hiányzik ma is a magyar írókból, amikor nemcsak szépírók, de hangsúlyozottan magyar írók akarnak lenni.

A magyar vidéki irodalom általában olyan, akár egy vénülő, meddő asszony. Kendőzés, multnak-élő, szenvedélytelen, kicsinyes az élete. És meddő! S mindenütt egyforma, — mintha valami átkozott nedv itatta volna át az egész magyar irodalmi limonádét. Különös, hogy a kicsinyesség és féltékenység se taszítja el egymástól az ugynevezett helybeli írókat. Sőt. Összekapcsolja őket. Minden szellemi rokonság nélkül alakulnak meg az

irodalmi klikkek, nemcsak egyes városokban, de városokon át; át az országon. S a klikkek, ha nem is dacoló, de védő szövetséget alkotnak. Huzzák, taszítják egymást. Ki a fórumra! S ha elhitetik egymással, hogy ők nemcsak közönséges zsenik, de országos nevű írók is, akkor nyilvánosságra lépnek a kedves irodalmi tetők. Megszólalnak az irodalmi társaságok. A város intelligenciájához szólnak, mint a közönség kedvelt írói. Felolvasnak. Novellákat. A legrosszabbakat Európában. Verseket. Mert Magyarország on mindenki tud: ha nem is verset hallgatni, de költeményt írni.

Demoralizáló, amit a vidéki városok irodalmi társaságai művelnek. A legtöbb társaság jobban tenné, ha megszűnne. Akkor legalább őszintébb, harcosabb volna az irodalmi megnyilatkozás s akkor nem személték, de elvek kapcsolódniának láncszemékké, hódító szellemé.

Mert ma az irodalmi társaságok soha nem képviselnek semmi szellemet. Nem tömörítnek semmi elveket. Pajtáskodás, undorral teljes tömjénezés, feltűnési létra az egész. És — ez a költői igazságszolgáltatás, — a vidéki társaságok annyira egyformák, hogy külön gáncsolni egyiket se illik. Csak nézzük a szegedi Dugonics Társaságot, a temesvári Arany János Társaságot, az aradi Kölcsey, a debreceni Csokonai-kört s a nagyváradi Szigligeti Társaságot. A legtöbbször

értéktelen tárcanovellák felolvasásában, igénytelen lírai versek elszavalásában, humorkákban és tudománytalan „tudományos” oimű unalmakban merül ki a társaságok élete. Na meg az irodalmi alámizna-díjak osztogatásában. Összevüjtött tárcák könyv kiadási segélyében. Mindenkinél rendes taggá választásában, aki csak az irodalom ellen valami merényletet követett el. A mérészszavu fiatalokat, az őszinte küzdőket, a külön elveket és külön meggyőződést vallókat mellőzik. Mindent letarolnak, nehogy ezek is szóhoz jussanak. Ez okozza, hogy egy-egy merész, lelkes író a magyar vidéken rendesen letörik. Vagy Budapestre menekül. De a vidéken soha nem bontakozik ki teljesen. A vidéken nem fejlődhetik eléggé. A vidéken mintha óriási kriptálya zárt nyőszörgő volna.

A Budapestre való menekülés föltárja azt a perspektívát, mely mögött annyi szomorúság, annyi magyar tünet, annyi meddőség kisért.

A lelkes és merész író, akit a vidéki irodalmi szokások nem birtak közönséggé törni, csak megszöktetni, — hát az ilyen író Budapestten lassankint elveszti a régi talajt. A magyar vidéki talajt. A földet s a föld szellemét. Melyből reális megfigyelései megnyilatkoznak. Melyből impressziókat, miszté-